

Ж II
41.415.

ТЕОЛОШКИ ПОСЛЕДИ

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

БЕОГРАД 1988.

ГОДИНА XX.

БРОЈ 1-2

Протојереј Божидар Мијач

ЕСХАТОЛОГИЈА (НАУКА О ПОСЛЕДЊИМ ЗБИВАЊИМА ИСТОРИЈЕ)

Предговор

Есхатологија (од грчке речи есхата = крајњи крај) је теолошка наука о последњим данима (стварностима, збивањима), али не само у темпоралном (мада то пре свега), но и у егзистенцијалном смислу. *Есхатон* почиње на земљи а продужава се и завршава на небу. Ради се о будућности која обухвата и садашњост. Садашњост је темељ вечног живота (I Тим. 6, 19). Оно што сада јесте и оно што на крају долази тесно је повезано, чини целину. Без аспекта крајње будућности садашњост би губила свој смисао, као и обратно: сама будућност без садашњости била би апстрактна и без корена. Будућност је, у ствари, откривање, али и испуњавање садашњости.

Тема се, према томе, не може обрађивати искључиво као посебни трактат о за-гробном животу, што се у схоластичким уџбеницима често чинило, изоловано од пред-гробне ситуације, но у небо-земној перспективи. Земаљске ствари се сагледавају *sub specie aeternitatis*. Корен последњих ствари је у оностраности (живљењу и раду, врлини и греху). Оно што ће доћи, у неком виду и степену, присутно је у овоме што је дошло. Треба отворити и изоштрити вид за сагле дање положаја у коме смо и у коме треба да будемо.

Есхатологија, овако зачета по преимућству је мисионарска наука, апостолски проповедни зов: да се у времену уподобимо и прилагодимо надвременом доласку Царства Божијег. Живот на земљи, има циљ да се достигне васкрсење из мртвих у Христу и да се уђе у нови свети живот Божији, као што о томе (парадигматички) каже Апос-

тол: „Све држим за штету према преважноме познању Христа Исуса Господа свога, кога ради све оставих, и држим све да су трице, само да Христа добијем, и да се нађем у Њему не имајући своје правде која је од закона, него која је од вере Исуса Христа, правду која је од Бога у вери; да познам Њега и силу васкрсења Његова и заједницу Његових мука, да будем налик на смрт Његову, да бих како достигао васкрсење мртвих“ (Филипљ. 3, 8—11).

Излагање је овде, у основи, тумачење библијске вести о Есхатону у духу православног црквеног Предања. Божанске истине не можемо достићи човечанским напором на рационални начин нити их исхитрити из неке, било које, литературе, него се, увек изнова, морамо сами суочавати са откривењем Божијим у Писму, које је не само аутентично литерарно сведочанство о догађају искупљења у Христу, него, потенцијално, и форма тога догађаја *in actu*. Свето Писмо је надахнуто Св. Духом и као такво вечно актуелна и неприкосновена реч Божија, која, како истиче С. Булгаков, „указује да има у себи непосредно самосведочанство, *efficacitas*, своје богодухновености“. Не ради се, значи, о томе да ми нешто кажемо о речи Божијој, чиме би се ставили изнад њене суверености, но да она, преко нашег тумачења, каже нешто о стварима које испитујемо. Наша гносеологија је теономна, могућа је само у оквиру Цркве и вере. Зато је моја улога у овом излагању, премда не сасвим споредна, ипак само посредна, у тежњи и молитви да се Реч њоме послужи, као, по Псалмистовом искуству, што се „мајстор хитрописац“ служи „трском писарицом“.

Из овакве карактеристике излагања следи очекивање пријема на који би спис могао наићи: ако се некоме буде свиђао, то ће му се свиђати реч Божија у њему; али и: ако се некоме не буде свиђао, то му се неће свидети Реч. А једних и других биће, надам се, доста, јер Христос је то предвидео: „Светлост дође, на свет, али људима беше милија тама него светлост; јер њихова дела беху зла. А ко истину чини иде ка светлости, да се виде дела његова, јер су у Богу учињена“ (Јн. 3, 19—21).

Мислим да овај рад може да изиђе у сусрет многим интересовањима савремених људи за смисао и крај човека и света, који је у последње време порастао и попримио широке размере. Настало је разочарење у исцрпљени рационализам, који, у своме материјалистичком виду, нема у себи стваралачке и оријентационе моћи. У таквој ситуацији, и због недовољне црквено-теолошке обавештености, настају квази-религиозне странпутице: спиритизам, сектанство, неогностицизам, окултизам, парапсихологија и др., због чега православна теологија има хитан задатак да одговори на захтеве времена у том погледу и да, насупротив лажним, пружи истиниту богочовечанску науку о последњим збивањима, чему и овај спис жели да доприне се на што је могуће сажетији, савременији и приступачнији начин.